

Vi har brugt 50 år på at gøre op med ungdomsoprøret. I dag gør vi det til vores arv og udgangspunkt Af Rune Lykkeberg

Vi er alle børn af ungdomsoprøret

Det er i dag 50 år siden, de studerende i Paris indledte de protester, som skulle blive til studenterrevolten. Der havde allerede været optøjer i San Francisco, Berlin og endda København, men det kulminerede i den franske hovedstad og blev til ungdomsoprøret.

Det lignede en rigtig revolution i gaderne i Paris. Der var barrikader, besættelser af bygninger, sammenstød med ordensmagten og voldsomme demonstranter. Det bemærkelsesværdige er, at disse unge mennesker virkelig troede, de kunne forandre verden. De sagde, at det eneste realistiske var at kræve det umulige, og de erklærede, at det skulle være forbudt at forbyde.

De var inspireret af marxistiske teorier, de drømte om proletariatet som den frelsende klasse, og de ville knuse kapitalismen. Men arbejderne drømte ikke om at realisere de studerendes paroler, og kapitalismen stod kun stærkere efter ungdomsoprøret. Det blev aldrig til en rigtig revolution: Det borgerlige Frankrig mobiliserede en demonstration med dobbelt så mange mennesker som nogen af oprørernes demonstrationer, og den franske præsident udskrev et valg, som han vandt stort.

Men revolution var ifølge den britiske historiker Tony Judt heller ikke det virkelige mål med ungdomsoprøret, det var derimod at »fjerne og ydmyge autoriteten som sådan«. Og det lykkedes.

Det var borgerskabets børn, som gjorde op med deres forældre. Og forældrene gav dem ret, de kunne ikke forsvare sig, fordi de unge jo ikke krævede andet end den selvbestemmelse, som de moderne socialstater havde opdraget dem til.

De unge gjorde sig klar til at storme det borgerlige samfunds institutioner, som om

det etablerede samfund var en borg. Men de faldt som teaterkulisser, så snart de unge prikkede til dem. De var forældede og forstenede, og de blev afsløret som sociale løgne.

Politisk var ungdomsoprøret en fiasko, men kulturelt var det en succes. Den økonomiske magt blev ikke udfordret af ungdomsoprøret, men autoriteter har siden været udfordret radikalt.

Patriarken, professoren, underviseren og opdrageren har siden '68 vidst, at autoritet ikke noget, man får oppefra, men noget man skal opnå gennem anerkendelse nedefra. Du får ikke retten til at fortælle folk, hvad de skal gøre, gennem din titel eller din position, men kun gennem accepten fra dem, du skal bestemme over.

Det kan være grimt, når forældre taler babysprog med deres børn, og pinligt, når topchefer skal på kursus for at lære at lede, og frygteligt, når markedet bliver brugt som den autoritet, lederne ikke selv kan præstere.

Effekterne af oprøret kan opleves som forbandelser, men det er et virkeligt socialt og moralsk fremskridt, som så igen skaber nye udfordringer. Den franske forfatter Michel Houellebecq har således pointeret, at nyliberalismen med sin fokus på selvrealisering, antiautoritære ledelse (coaching), psykologiske teknikker og dyrkelse af innovation er nutidens 68'ere. Og det kræver en ny form for kritik, men sådan er frihedens fortsatte drama.

Vi har nu brugt 50 år på at gøre op med ungdomsoprøret. Hver eneste generation har vidst, at den skulle træde i karakter ved at gøre op med det etablerede samfund. Det er ungdommens opgave. Og det er slået fejl for alle generationer siden 1968. Punkerne, yuppierne, generation X, generation Z, millenials, nå-generationen og de-generationen har alle fået navne efter de oprør, de ikke kunne gennemføre.

Pointen er, at man ikke kan gennemføre et opgør med 68'erne uden at bekræfte deres antiautoritære autoritet. Man kan råbe ad dem og kalde dem for hyklere, egoister og narcissister. Men uanset hvad man gør, ender man med at bekræfte deres verdensbillede. For det er en tanke fra '68, at hver generation skal gøre oprør. Og det er derfor, at 68'erne på sin vis er de eneste rigtige unge i verdenshistorien. Og det er derfor, at 68'erne, som forfatteren Bent Vinn Nielsen har bemærket, stadig ranker ryggen og smiler, når nogle taler om de unge. For de tager selv langt op i alderdommen det for givet, at det er dem, man taler om.

Det giver ikke længere mening at ville gøre op med 68'erne. Nu handler det om, hvordan man progressivt kan gøre '68 til vores arv.

Man må for det første forstå forudsætningerne for ungdomsoprøret. De var den største generation i det 20. århundrede. De var så mange, at de uundgåeligt ville indtage samfundet.

Og de voksede op med den største vækst i verdenshistorien, så de var overbeviste om, at fremtiden ville blive bedre end nutiden, og jo mere man rev ned fra fortiden, desto mere godt ville vokse frem. De var for det tredje børn af en kolossal uddannelseseksplosion. Pludselig fuldførte alle grundskolen, mange, mange flere kom i gymnasiet og på universitetet. De blev løftet materielt og uddannelsesmæssigt til at kræve deres ret og gennemskue urimeligheden i det samfund, de skulle overtage. De blev med andre ord uddannet til at kritisere og reformere uddannelsessystemet. Deres oprør var den naturlige konsekvens af de fremskridt, som de vestlige samfund havde præsteret i efterkrigstiden. Det var således logisk, at rektorerne trådte tilbage og gav dem ret, professorerne resignerede, og forældrene klappede i deres hænder. Deres strategi var bemærkelsesværdig. Bevæbnede med revolutionære indsigter angreb de samfundets herskende sandheder og krævede kapitalismen afskaffet og al magt til arbejderklassen. Men på den anden side gjorde de ikke andet end, at de holdt samfundet fast på dets basale principper. Deres forældre havde opdraget dem til demokrati, frihed og lighed. Og de krævede medbestemmelse i praksis, frigørelse fra autoriteter og lighed i virkeligheden.

Det værste ved ungdomsoprørets krav var koblingen mellem de akademiske fantasier om arbejderklassen og overbevisningen om, at de unge havde opdaget menneskehedens definitive sandhed. Den tyske filosof Jürgen Habermas advarede allerede i 1967 de studerende, som gjorde sig til en ny tids almægtige autoriteter, mod deres tendens til Linksfascisme, venstrefløjsfascisme. Men det bedste var tendensen til at holde samfundet fast på de idealer, det er baseret på, og kræve, at det levede op til sine egne løfter. Ungdomsoprøret var kulturelt set frihed, lighed og broderskab på et højere niveau. Det var ungdommens overtagelse af Den Franske Revolutions paroler, som udnyttede, at de vestlige samfund er grundlagt på principielt utopiske præmisser.

Det næste er læren af ungdomsoprøret: Der hvor de gamle autoriteter faldt, blev nye herredømmer etableret: Avancerede nye former for magtudøvelse som henvisninger til 'den globale konkurrence', teknokratiets 'nødvendigheder', økonomernes konstruerede kompleksitet, meningsmålingernes anonyme flertal og narcissismens uimodsigelige 'jeg føler, at ...'. Erkendelsen er, at man ikke fjerner magten, bare fordi man gør op med den synlige autoritet. Man får magt uden autoritet, som betyder, at ingen kan drages til ansvar, og beslutninger ikke bliver begrundet. Og hvis man ikke sætter legitime autoriteter i stedet for de gamle autoriteter, forfalder frigørelse til en udvidelse af kampzonen.

I dag må vi kræve, at de, der udøver magt, står ved det, begrunder den og lader deres magtudøvelse udfordre. Vores problem er ikke for meget autoritet, men uoverskuelig og anonym overmagt.

Vi kan ikke smadre de institutioner, som blev etableret efter Anden Verdenskrig, og tro på, at noget bedre kommer i stedet. Det tyder intet på. Tværtimod. Kampen mellem det frigørende og det umyndiggørende er ikke en kamp for eller imod vores institutioner. Det er en kamp inden for institutionerne. Og vi skal forsvare og udvikle det bedste i vores retsstatlige og demokratiske institutioner mod det værste indefra og udefra. Man må være offensivt institutionskonservativ, hvis man vil være virkeligt progressiv i dag.

Økonomisk demokrati, ret til medbestemmelse og det bedre arguments tvangfri tvang anerkendes principielt af såvel borgerlige og venstreorienterede i dag, ligesom den seksuelle frigørelse, kvindernes ligestilling og autoritetskritikken blev anerkendt i '68. På samme måde er naturødelæggelsen uforenelig med de principper, vi bekender os til, det, vi forklarer børnene om ansvar i skolen, og det, vi overhovedet siger, når vi taler om de store sammenhænge.

Problemet dengang som nu er ikke samfundets løfter. Det er, at det ikke lever op til det, det lover.

Som studenteroprørernes filosof, Herbert Marcuse, skrev:

»Sprækkerne i det etablerede samfund er stadig åbne, og en af de vigtigste opgaver er at udnytte dem fuldt ud.«

rune@information.dk
